Strofou spříznění

Augustin Kaplický (Jaromír Chod) a Rudolf Mayer

Miroslav Vejlupek (Čerchovský)

Strofou spřízněni

Augustin Kaplický (Jaromír Chod) a Rudolf Mayer

Domažlicko a v něm obzvláště rázovité Chodsko dlouho patřilo k oblastem hospodářsky nevýrazným. O to pozoruhodnější ovšem je jeho tradice kulturní, po staletí vytvářená nejen svébytnými regionálními zdroji, nýbrž i dialogem s vnějším uměleckým světem. Na Chodsko často vedly cesty významných prozaiků a básníků – někdy i cesty vůbec poslední. K takovým básníkům patřili Augustin Kaplický (pseud. Jaromír Chod) a Rudolf Mayer.

__ (1) __

Dopátrat se biografických a ještě k tomu úplných biografických informací o básníku a knězi Augustinu Kaplickém, pseudonymem Jaromírem Chodem, je celkem vzato dobrodružstvím. Jeden z loučimských, kterého jsme potkali, se dokonce dal slyšet, že *„Kaplický je známým jen proto, že se dal pohřbít vedle slavnějšího Rudolfa Mayera a sám vlastně nenapsal skoro nic“*.

Je to vskutku tak?

Co víme o tvorbě Augustina Kaplického – Jaromír Choda?

Je zřejmé, že básnické sbírky nevydal a strofy jím napsané jsou roztroušeny na stránkách mnohých časopisů, nejvíce těch šumavských: v Poslu ze Sušice, Svatoboru a Šumavanu. Avšak nebyli bychom spravedliví, kdybychom si nepřiznali, že akční rádius senzitivního autora, rodáka vlašimského (*23. května 1854), obsáhl kulturní prostor mnohem, mnohem širší, jak o tom svědčí výtisky Brněnského obzoru, Zlaté Prahy nebo Vlasti, a jak to dokazuje i ten fakt, že Chodův veršovaný filozoficko-etický kodex ***Andělé života*** vyšel v Brně tiskem a nákladem Knihtiskárny benediktů rajhradských pod egidou Ústřední knihovny českých spolků katolických tovaryšů a za duchovní patronace Františka Koželuha (1845 - 1912).

Záleží-li nám na vysledování co možná nejúplnějšího díla Jaromíra Choda, národní bibliografie nabídne titul všeho všudy jediný, sedmatřicetistránkový jen. Jsou jím právě ***Andělé života*** – a ti zas jsou *„scénickou deklamací ve čtyřech obrazích“*.

Už na začátku si nás získá svým specifickým duchovním světem starý, samotářský a uzavřený poustevník, Bohu oddaný, v přítmí lesa přežívající. Tohoto muže vyhledá mladý osiřelý a trudnomyslný Václav, ve světě bludič, vždyť citově strádající: *„Ach, zbožný muži, zjev mi, zjev, jak říditi mám kroky svoje / v tom čase žití nejistém - / ach, zbav mne mého nepokoje! /*

Zda život dá mi květy snad, / či povede mé kroky hložím? / A jak že dlouho půjdu tak / a zda se v mír pak věčný složím?"

Hledíme si především této pasáže poustevníkovy odpovědi: *„Tyť obrazem jsi dnešních lidí, / již výhost davše víře své, / jen chmury kolem sebe vidí."* Řekněme si: Nepotkávají se snad takoví stejně naladění *„dnešní lidé"* v každé generaci lidského plemene? Nevidíme je kolem sebe? K takovým poustevník mudřec praví*: „… tři jsou tobě andělé / k tvé ochraně a stráži dáni, / ty kdo si zvolí v žití svém, / již blaha nezná postrádání."*

Načež „přivede" Trojici bohů, respektive bohyň, do nedlouhého, zato mnohoobsažného děje.

Těmi anděly (ovšemže především Kaplického–Choda) jsou ***víra*** *(„Já víra jsem a vedu svět, / by věřil v bytosť vyšší, v Boha, / Jenž řídí naše osudy, / kam hne se koliv naše noha.")*, ***naděje*** *(„Já nechvím se, / když na vzbouřeném světa moři / se zmítá vratká žití loď, / ba, kdy se na vlnách již noří, / a jícen zírá na ni temně - / aj, ještě spásy jitřenka / jí přívětivě kývá ve mně.")* a konečně ***láska*** *(„Já láska jsem, bez niž jest víra / i naděje jen hluchý kov, / jsemť dcera nebes, neposlal mne / k vám této země nízký krov. / Mne láska Otce nebeského, / své dítko, sladce vynořila, / bych jejím dechem milostným / vždy světu vlála, hovořila.")*

Tyto nenadpřirozené Bohyně pak vcházejí spolu s poustevníkem a rozervaným Václavem do čtyř scénických obrazů. Z těch Chodem vytvořen jeden jediný, slitý obraz panoramatický: komplexní obraz reálného, stejně jako osobního, niterného světa člověka a jeho života.

Ostatně názvy jednotlivých scén předjímají, stejně jako vypovídají: ***Kolébka dítěte*** (transponováni matka a řemeslník), ***V pokušení*** (tovaryš, věřitel, poštovní sluha), ***V utrpení*** (mistr, jeho žena a dítě, přítel) a poslední scéna ***Na lůžku smrtelném*** (stařec, lékař). Třebaže příběh je dopsán Smrtí, deklamace vyústí v konejšivý happy end a někdy kormutlivý Václav se promění v bytost život milující a optimismem sršící.

__ (2) __

Tajenek existenciálních Chodovy ***Andělé života*** nakonec nemají. Jako se poznenáhlu přesvědčíme i v Chodových básních, ani scénickou deklamaci nehalí kněz Augustin Kaplický do stóry zasmušilosti či smutnění, jako tomu tak často je v tvorbě Rudolfa Mayera.

Též v Mayerově díle se objeví žánr pro autora netypický, nikoli však filozoficky nehodnotný. Je to novela - přiléhavěji novelka, kterou básník pojmenoval ***Kaprice osudu***.

Oba slovesní umělci se tedy zabývají láskou, každý ovšem po jiném způsobu. Kaplického láska je *dcerou nebes*, nikoliv *nízkého krovu*, zatímco ta Mayerova vychází právě zpod *krovu* a bolí. Mayerova trojice citově zkoušených, nešťastných hrdinů je z reálného, nefiktivního světa, přičemž její příběh svědčí sílu citu mocnějšího člověka a psychofyziologických, neřkuli živočišných impulsů. V tom se Mayer rozchází s Chodem – osudy v pojetí Choda jsou řízeny *vyšší bytostí, Bohem*.

Rudolf Mayer napsal ***Kaprice osudu*** ich-formou. Děj situoval především do Vídně, která v reálném životě byla po čtyři semestry domovem jeho samého.

Ve Vídni básníkově truchlí zkrušený student Eduard a má proč: jeho přítelkyně Julie zmizela z města, aniž by cokoli vysvětlila, aniž by se rozloučila. Eduard ji za několik dní sice zahlédne v opeře, ale víc nic, Julie před ním prchla. Tedy se s ním nechce sejít. A také má proč: je baronkou ze Salfriedu z rozhodnutí otce. Za studentem Eduardem, kterého musila opustit, teskní, ale setkání s ním se zásadově brání. Vždyť přece provdána!

Solidární vypravěč, sám poraněn nepřízní v milostném vztahu, oběma svým přátelům, Eduardovi a Julii, dobře rozumí a snaží se být jim prospěšný. Ale když Julie ovdoví, uvědomí si, že ji i on miluje. (*Jí okřála v mém srdci opět víra v ženu. Skepsis a pesimismus můj se ztrácel a cítil jsem teď, že se mi láska vrací. Já miloval, já musil Julii milovat - vždyť první láska moje byla jen milování nepravé Julie.*)

Všechna čest, morálka je tím, co ve vyprávějícím muži rezonuje nejsilněji. Vyzývá uraženého Eduarda, aby spěšně přijel – vždyť Julií stále milován! Nic platno. A Julie chřadne, poražena apoplexií. Zemře.

Vypravěč uzavírá: *Dosti dlouho tomu, co Julie pochována. Eduard hledá posud dívku, která by mu Julii nahradila, a já svoje štěstí. Snad najdeme oba.*

Boha ovšem nevzývá.

__ (3) __

To při zkoumání tradiční básnické tvorby námi zvolených osobností zjistíme, že tematická složka není nijak zvlášť rozdílná. Ať už si hledíme tematiky národně-společenské, přírodní lyriky a v ní podtématu Šumavy, nebo lyriky milostné, a třebas i lyrizovaných zpovědí, to, co zaujme především, jsou sice odlišnosti, ovšem odlišnosti především a především sémantického druhu. Vypouklými zrcadly mohou být a také že i jsou konkrétní reálie té které výseče společenské evoluce.

Pročež tedy. Rudolf Mayer je z „naší“ dvojice tím dříve narozeným – na svět přišel 13. října 1837 (na Nové Hospodě u Skránčic; pokřtěn Jetrich), což znamená, že jeho rané dětství se odvíjelo ve finálním desetiletí tak řečeného národního probuzení vyústivšího do vpravdě revolučního dvojroku 1848-49 a po porážce povstání v Praze do období historiky pojmenovaného na neoabsolutismus. Do tohoto období se také datují Mayerovy první, posléze výraznější básnické výboje. Ty vrcholí v době po odvolání ministra vnitra Alexandra Bacha (1859), které znamenalo vydání nejprve říjnového diplomu (1860), a rok nato též Schmerlingovy ústavy. V tomto relativně uvolněnějším společenském pořádku však Mayer žil pouhých pět let, aniž by se otupilo ostří jeho kritiky (+ 12. srpna 1865). Zatímco vlašimský rodák Augustin Kaplický dožil konce Bachova absolutismu jako pětiletý (* 23. května 1854) a myšlenkově a umělecky zrál v době relativní, naoko národnostně-společenské demokratizace. Mladý Kaplický byl svědkem zrušení církevního dohledu nad školami a zavedení povinné (osmileté) školní docházky. Byl u položení základního kamene Národního divadla (1868). Dočkal se přímé volby do říšské rady, ale také polarizace české politické scény (liberálně konzervativní staročeši – radikálně demokratičtí mladočeši). Dočkal se vydávání Národních listů. Vydávání Riegrova slovníku naučného. Založení pěveckého spolku Hlahol. Dočkal se otevření Prozatímního divadla.

Zkrátka za odvíjení dnů a roků básníka Rudolfa Mayera a básníka Jaromíra Choda nepanovala stejná společenská praxe. Mayer po sobě zanechal pověst buřiče, Chod patřil k těm nejpovznesenějším nadšencům, místy utopistům.

Pokusíme se vysledovat a poznačit shody i rozdíly v tvorbě těch dvou.

Národně-společenské tématiky se chopili, v Loučimi při sobě odpočívající tvůrci, výrazově nestejně, nicméně k přehlédnutí nejsou časté slovní znaky frekventovaně užité v básních obou mužů. Jako například Mayerův ***Proslov z Rabí*** je přetížen ***hroby*** či ***rovy***. *„A nechť i slovo to zde **ve hrob** kleslo / ve boji slavném, že mu rovno není,“ – „…kde slávy zvěsti, volnosti kde doby / praotců slavných pohřbeny jsou **v hroby**.“* Přičemž *„kde lomoz zbraně dřív – teď **hrobů** spánek“*, tudíž *„mnohý národ na svých otců **rově** / živoří jako bludných synů roj.“* Na jiném místě své nejznámější básně-proslovu vzpomíná Mayer Žižkových Sirotků: *„…šli jste, bojovali, / by robstva kletba navždy ve **hrob** klesla…“*

Také v ***Prologu k oslavě Havlíčka*** památku *národního buditele druhé generace „dnes ctíme / a za **hrobem** mu velký dluh splácíme“* a ***Pravý Čech*** je básníkem vyzván *„svých slavných otců slavný hlídej **hrob**“*. A mnoho dalších příkladů skýtá poezie Rudolfa Mayera.

(Nikoli jen na okraj. Vskutku Rudolf Mayer nebo jiný rétor přednesl v Rabí oněch třináct strof ***Proslovu***? Historie jednoznačně neodpovídá a mayerologové si protiřečí. Místní i obecná společenská atmosféra roku 1862 skýtala pro doktora obojího práva mimořádnou příležitost k náležitému naladění shromážděných davů: říjnový diplom Františka Josefa I. z roku 1860 zůstal naplněn de facto jen formálně. Co to platno, že p*rávo zákony dávati, je měniti a rušiti, vykonáváno bude od Nás a Našich nástupcův jedině společně se sněmy zemskými řádně shromážděnými, a vedlé případností s radou říšskou, od kteréž budou sněmové posílati jistý počet údův, kterýž My ustanovíme,* když po slibované jazykové rovnoprávnosti veta, Němci opět panují na sněmu Království českého i v říšské radě.

Mayerologové se odpovědi vyhýbají stylistickou obezličkou, když zůstávají u formulace, že Mayer proslov napsal, verba *přednesl (pronesl…)* však neužívají. A podle dramatika a romanopisce Josefa Haise Týneckého (* 2. Března 1885) máme za vším hledat ženu. V tomto konkrétním případě slečnu Julianu Baštářovou, dceru okresního (sušického) podkrajského Františka Baštáře, který tábor lidu na Rabí povolil pod podmínkou, že na něm nebude proslovů. A do toho si přijde Julianin milý, a že řečnit míní víc než smrtelně vážně! Nebude! *„Budu!“ „Ten váš poetický výtvor by ve čtvrthodině zapálil hrad Rabí potřetí!... Zabráním všemi prostředky, abyste si zkazil budoucnost kriminálem!… Ještě slovo a dám vás zatknout!“ „Udělejte to! Ale ne tady … tam venku před lidmi!“* Juliana uchopila Mayera za rameno: *„Rudolfe, dejte mi ten proslov,“* zaprosila tiše. Josef Hais Týnecký k situaci: *V tom okamžiku byl by jí položil k nohám i vlastní život, kdyby si to přála. Pochopil, proč žádá ten rukopis.* (***Světla***, 1938))

Podobně i Jaromír Chod umocňuje emotivní účinek verše takovým sémantických znakem, který obvykle budí hrůzu a ztajuje dech. V sedmistrofové básni ***V době nových navštívení*** básník tvaroval substantivum ***hrob*** šestkrát (!!!). Těžko se ubráníme podezření z morbidity třeba už ve druhé sloce (báseň uveřejněna v sušickém Svatoboru 12. května 1883): *„My **v hrobě byli**! Ach ty černé doby, / kdy zmatky jen se rvaly v domovině, / jež **byla hřbitovem** – tu **samé hroby** / a lkání jen jak po všezrádné vině!“* Závěr básně už je jakoby tvůrcovou

věrnou osobní identitou: *„Tak učiníme! Duch nás* ***zvedl z hrobu*** *- / duch povznese nás nad démonem hmoty / a ve vlastní jej sklátí ve porobu / i odsoudí, kam patří, do temnoty! -“*

Vzletně apelativní báseň ***Jen jaře v před!*** Chodovu emocionalitu a lacinou takřka frázovitost už neskryje vůbec, jako ne šroubovanost rýmů: *„Jen jaře v před! Už poraženy šiky, / a škůdci táhnou štváni od kritiky. // Ha, dlúhým táhnou tahem všickni spolu / zrak uklopený, chochol schlíplý dolů. / „Už mají po slávě a po své pýše - teď do zákoutí harcují se tiše. // Jen jaře v před, ty neudolné ptáče, ty český pluku! Jaře na rouhače! // Už vysmívať se chtěli tvému vzdoru – a hle! Teď zmítají se jako v moru. // Jen jaře v před! Už rozepěj se chutě / a poleť Matce vlasti pod perutě! // A postěžuj jí velkou radost svoji, / a ona radost ke radosti spojí. // I zavzní píseň slávy Českým luhem, / a Čech si padne v náruč se soudruhem. // A jaře v před už zpěvné ptáče letí, Mať svatá počítá své věrné děti. // I vidí: je jich dosti na ty vrahy, / už povede je hájit úděl drahý. --“*

Výše ocitovanou báseň přinesl Šumavan 20. září 1879. Stejný týdeník uveřejnil v listopadu 1879 dvouslokovou ***Ty České naděje***, pro poetiku Choda tak velmi typickou. *„… / Už naděje ty milé rodí syny / a vstává Čechům osud valný, jiný: / co dříve závisť černá zhlodala, / teď mládne, květe, tká si gloriolu, / neb naděje, ty daly vzdoru bolu, / a zatím budoucnost nám dozrála.“* V roce publikování básně bylo autorovi dvacet pět let.

Že ***Českého rytíře*** napsal profesionální duchovní, neklademe Jaromíru Chodovi za vinu, nicméně si opět všímáme básníkova ne právě šťastného nevědomého vyobrazení sebe sama: *„Zpěv byl mu svatou vždycky útěchou / a nejen luzným polechtáním uší - / vždyť zpíval sám, až kraj se zelenal, / a vlasť jen oslavovat zpěvem znal!“* Úsměšek čtenářův omluvíme, když za neobratností rýmovače tvrdí muziku neobratnost agitátorova: *„A ve všech péčích těch / vždy důvěra jej sílívala v Boha! Bůh byl mu štít a mocná paveza, / by na scestí mu nekročila noha. / Tak byl ten český rytíř -: kéž ten duch / v nás žije! Nuž posilniž nás Bůh!“*

Nemusíme číst mnoho, abychom rozpoznali, že duch básníka Jaromíra Choda nepostačí duchu Mayerově. Neplatí to však vysloveně bez výjimky. V ***Proslovu z Rabí*** *„na roli své zas bude rolník dlíti, / an slunce za hory se zvolna sklání, / a v žalném trudu bude k zemi zříti, / z níž pluh vyvrhl lebku při orání…“*

Ostatně jsme na jiném místě již řekli, že Chodovy strofy se vyznačují vzletným, namnoze beraním optimismem a naivní apelativností. Čítankový důkaz skýtají především periodika Šumavan a Svatobor.

V textech přírodní lyriky a v jejím rámci v podtématu Šumavy jsou nejvíce patrny rozdílnosti rutinní techniky a filozofické hloubky v Loučimi pochovaných myslitelů. Pakliže již v básnických textech psaných na platformě národně-společenské s příklonem k tendencím buditelským je mnoho nesouměřitelnosti, ontologická hlediska prohlubují odlišnost filozofických náhledů přírodu velebících básníků už zcela nápadně.

Při kaplanu a nato knězi Jaromíru Chodovi stojí Bůh. Při studentu práv a následně doktoru obojího práva Rudolfu Mayerovi? Přece on sám.

Tato rozdílnost je tou nejpřesvědčivější odpovědí na vtírající se otázku: Byl vlašimský rodák epigonem rodáka z Nové Hospody?

Na cosi podobného by Jaromír Chod nedosáhl, jsme jisti.

Neztotožňujeme se s mínkou pochybovače z dnešní Loučimi, tvrdícího, že *„Kaplický je znám jen proto, že se dal pohřbít vedle slavnějšího Rudolfa Mayera a sám vlastně nenapsal skoro nic“*. Je tomu právě naopak – napsal velmi mnoho a dobře že jinak, než Rudolf Mayer dokázal. Shoda v námětech pak je dána národnostní, ekonomickou, politickou okolností.

V dílech přírodní lyriky Jaromírem Chodem do literatury českého Jihozápadu vložených zaujme předně er-forma básnického vypravěčství a spolu s ní transponování jiného lidského individua do příběhu, čímž básník proměňuje lyrikum v epické.

Vstupme teď do básně ***Bez probuzení***. *„Pod závějí u křoviny / tiše jako ptáče malé / dívka svita polo v jíní, / zpola ve růměnce kalé, / odpočívá, usmívá se, -- / snad se k nebes tulí kráse. // Sní a sní tu sladké snění / o hvězdicích ve azuru, / o andělském zaměnění, / a jak stoupá vzhůru, vzhůru. / Tišej dřímá, tišej dýše, - / snad už letí v šedé výše. // Růměnce se s tváří skradly, /* ***ňadérko*** *víc nechvěje se, / ručky ve sníh volně padly, - - / ani hnutí v pustém lese, / ani hnutí kolem všady, / jako sen – kdy život zradí.“*

Po takových slokách přichází na mysl ***Znělky noční*** z pera Mayerova. Zatímco Chodova dívka jen sní o „*hvězdicích ve azuru*“, Mayer sám má za to, že je *„tajemství velké v hvězdách uzavřeno, jež vyzpytovat lidský duch nemůže, dokud ho země k sobě vine úže“*. Právě zde osudovost básnického tvoření vypověděla, co jen mohla: Rudolf Mayer je moderním myslitelem již předjímajícím kosmický věk. Myšlení Jaromíra Choda osciluje mezi snem a vírou. *„…Tať hvězdka není / jak její družice - / tať ejhle, usmívá se v srozumění, / až touhy dmou se dech mi úžíce. // Však ach, už vím – už znám ji zcela, zcela – jeť sen to zakletý, / co z duše ulétl mi, báje smělá, / jíž nedomyslil jsem, -- tož před lety. // A teď tam těká na blankytě šerém, / jak mne by volal již, / bych myšlenek svých tichým svatvečerem / tam k němu spěl, kde snům je volná říš.“* (***O hvězdce podivné***)

Od přírodní lyriky vede cesta spolehlivě k fenoménu milostnému, tím spíš hledíme-li si tvorby Rudolfa Mayera. Tomu jakoby v podvědomí diktovalo verš prokletí dědičnou chorobou rodu. Z příkladů toho je milostná píseň ***Nešťastné přítelkyni***. *„V tvých* ***ňadrech*** *bydlí holubice bílá / a srdce tluk, to její oddychání, / a srdce vzdech, to její žalování - / zkazka, již v dálku sestrám svým posílá. / (…) / V tom světě závisti jsi jak svět jiný, / ve světě úsměšků jsi láska pouhá, / jen žehnat umíš, kde se každý rouhá. // Já seznal svět a seznal jeho viny - / jsem mdlý a nechci ústrky oplácet, / radš v objetí tvém láskou vykrvácet.“* (úryvek)

Dobře, povšiml-li si čtenář již v přírodní lyrice dueta poetů smyslům nad jiné nápadného znaku ***ňadro***, ***ňadérko***. Používají jej oba, ale ne ve stejném slova smyslu. V milostné lyrice Mayerově není znak nijak zřídkavý a vyskytuje se zde ve smyslu duchovní síly či slabosti (*„… a z* ***ňader*** *bol se vine povzdechem“*), ale také ve smyslu milostného okouzlení („….a ***z ňader*** *se mu lotos vzhůru vinul – / ten lásky květ, už věčnou láskou vzňatý“*).

Jaromír Chod rád vytváří secesní obrázky. Na nich vnadný zjev mladičkých ženských bytostí, ve zjevu zračící se nevyslovený smutek kněze. Snad i to může být z důvodů, proč Augustin Kaplický zvolil pseudonym.

Z Chodových milostných: ***Na paloučku***: *„Vije vínek na paloučku / dívka prostovlasá, / pobíhá hned, posedá hned, / sukénku si kasá. // Vije vínek ze pomněnek, z vonna petrklíčku - / a hle, zatím růže kvetou / na vzniceném líčku. // (…) // Vlásky zlaté pocuchány / větříkem se chvějí, / jak sny děvy prostovlásky / ve hlavičce její. // Ve hlavě i ve srdéčku / naroseno lásky -*

/ proto tak jsou roznícena / líčka prostovlásky. // Proto nebe sýlá z oček, / proto sbírá kvítky, / by se hochu zalíbila / bez hany a výtky. // (...) // Tak si děva své sny předla, / vínek vila ruče - / ach, již touží, v touze letí / hochu do náruče! - "

Na paloučku spíše nežli „technikou" veršovánky upoutává fakt, že autorem je římsko-katolický duchovní. To napovídá, že se v Jaromíru Chodovi nepotkáváme s dogmatikem.

__ (4) __

Není od věci porovnat, co s historiografickými informacemi o básníkovi z kruhu Májovců učinilo jedno století.

V roce 1978 vydalo nakladatelství Melantrich Hartlovu velmi obsáhlou monografii ***Rudolf Mayer***. Čtyřicetiletý Oldřich Hartl (1938 - 2014) chybil způsobem dech vyrážejícím: veršovaný ***Prolog k oslavě Havlíčka*** přejmenoval na Proslov …, zatímco básníka nezištně dbajícího, aby tvorbu Rudolfa Mayera nezastřel čas, Jaromíra Choda, překřtil na Jaroslava.

Skutečné faux pas se Hartlovi podařilo, když zmiňuje spisovatelku Marii Biskupovou-Marabi (*1911) a považuje její publikaci ***Nezahyne moje láska*** (1941) naprosto scestně za román. Z toho je patrné, že Hartl vůbec neměl spisovatelčinu osmačtyřicetistránkovou knížečku v ruce. Takto vzniká paralelní nepravdivá literární historie.

Co že teď s tím? Svět chce být klamán – a patina času k tomu napomůže. Konkrétní příběh dílka staňkovské rodačky to dokazuje – pouze jeden z deseti medailónkářů, kulturních regionalistů, učitelů regionální literatury ví (ví-li vůbec o existenci knížečky), že ***Nezahyne moje láska*** je knihou osmi literárních obrázků. Všechny jsou dobře vybarveným portrétem – Rudolfa Mayera (***Nezahyne moje láska…***), Jaroslava Vrchlického (***Chci novou ti zapěti píseň…***), Aloise Vojtěcha Šmilovského (***Nad vše poklady světa…***), Karla Langra (***Někdy na shledanou!***), Josefy Juliany Kubínové (***Pro co srdce hoří…***), Františka Palackého (***Jaké city tu mnou prochvívají…***), Bedřicha Smetany (***Získala mou lásku…***) a Františka Křižíka ***(Díky mé milé matce…)***.

Celkem vzato – co je mayerologům po tom všem?

__ (5) __

Mladičký Konstantin, rozený ve Vlašimi dne 23. května 1854, za svého dětství a raného mládí žil s rodiči v Písku, Domažlicích a v Klatovech. Seminář vystudoval v Českých Budějovicích (vysvěcen v roce 1877). V Loučimi byl kaplanem, ve Zhůří u Hartmanic farářem. V Hadravě u Nýrska zemřel – psal se právě 14. únor 1918. Všechna tato místa jsme prošli, ale na Jaromíra Choda památku nenalezli.

Pakliže jsme v roce 2015 zmínili dvě beletristická díla, která zkoušejí učinit zadost odpovědnosti literární historie, nebylo to zbůhdarma. Jako první se zjevem

nepřehlédnutelného představitele českého romantismu zabývala biografická esej ***Rudolf Mayer***, publikovaná Svatoborem na pokračování v roce 1883. Esej napsal nikdo jiný než Jaromír Chod.

Až nám připadá, že kdyby se autor namísto poezii věnoval právě esejistické tvorbě, literární historie by si ho zapamatovala stejně jako Rudolfa Mayera. Ale *kdyby* je termín nefilozofický, relativizující, ba povrchní začasto. Proto k faktům doložitelným.

„Nevím, čím to je – ale vždy, kdykoliv béřu do ruky skromný ten svazeček básní, jejichž autorovi tato vzpomínka platí, vždy mám na mysli a v srdci – fialky, zjev i vůni jejich. Ba tento skromný jara snílek, fialka, zobrazuje mi pokaždé toho, jehož hrob každodenně vidím, - na hřbitově našem v Loučimi za šumnými lipami, pod stráží modravé Stěny a Hory Jezerní svůj věčný sen dřímajícího, záhy nám odňatého, nadějného a nešťastného pěvce Rudolfa Mayera. Jeho život, jeho poesie připadá mi jako dumavý ten tichý jara kvítek, ale stržený, zelenému drnu odervaný.“

Ale že byl Jaromír Chod na prvním místě básníkem, poznáváme v biografii-eseji bez potíží a nejsme daleko mince, že (tož už zase!!!) *kdyby* autor svěřil svůj text času, aby v něm tento dozrál, literatura měla skvostnou esej-báseň. Ovšem nezdá se nám, že by trpělivost byla silnou stránkou emočně přebohatého muže. Chodovi se nedostávalo to, čeho si na Rudolfu Mayerovi obzvláště cenil: *„Vůbec píle byla mu neumdlévající pružinou v každém oboru duševní činnosti. Při vší blouznivosti a poetičnosti srdce nedal se zviklati ve své náklonnosti ku vědě práv, do níž se přímo celou duší byl zahleděl. Zvláště právo Římské pěstoval se zálibou, ba zanášel se často tím plánem státi se někdy docentem Římského práva na universitě Pražské. Byl to pomysl pro tehdejší časy a poměry nad míru odvážný. A jakou píli právům věnoval, tutéž na milou družku svou poesii přenášel. Nespokojil se pouhým okamžitým výplodem fantasie vrženým letmo na papír, nýbrž pečlivě zkoumal, uvažoval každý verš, a nejedna práce již cíle svého blízká nalezla předčasný konec svůj v plamenech, kam ji autor náš bezohledně odsoudil neuznav ji za zralou.“* Chod tvrdí, a nemáme důvod mu nevěřit, že Mayer byl miláčkem všech pro svou *„spanilou mysl, něžnosť povahy a vzdělanosť ducha mnohostrannou i vrozenou jakousi ušlechtilosť v celém chování svém“*.

Podobně jako Mayerovi současníci, tak i pozdější generace badatelů a literárních vědců kladou důraz na Mayerovy styky s prominenty literárního a literárně-společenského dění času kruhu májového. Sám Jaromír Chod dává vzpomenout zejména na Vítězslava Hálka, Jana Nerudu, Adolfa Heyduka, Karla Sabinu či Josefa Václava Friče.

(Jaromíra Choda pojilo neformální přátelství s Adolfem Heydukem.)

Básník Rudolf Mayer zemřel sotva osmadvacetiletý v Loučimi 12. srpna 1865. Pohřben byl na místním hřbitově u zdi chrámu Narození Panny Marie. Po jedenatřiceti letech byly jeho kosterní pozůstatky vyzdviženy a uloženy do rodinné hrobky rodiny Holých.

Básník Jaromír Chod zemřel ve čtyřiašedesáti letech: v Hadravě u Nýrska 14. února 1918. Jeho rov se nachází v sousedství kamenné hrobky rodiny Holých.

Fotopříloha

1 *– Rudolf Mayer (autor kresby neznámý).* ***2*** *– Skránčická usedlost, kde prožil první roky života Rudolf Mayer.* ***3*** *– Mayerův rukopis básně Poledne.* ***4*** *– Hrob Rudulfa Mayera na hřbitově v Loučimi.* ***5*** *– Pošumavské obrázky, rukopis básně Jaromíra Choda.* ***6*** *– Kaplického dopis básníku Adolfu Heydukovi.* ***7*** *– Hrob Augustina Kaplického (Jaromíra Choda) na hřbitově v Loučimi.*

Obr.1 - *Rudolf Mayer (autor kresby neznámý).*

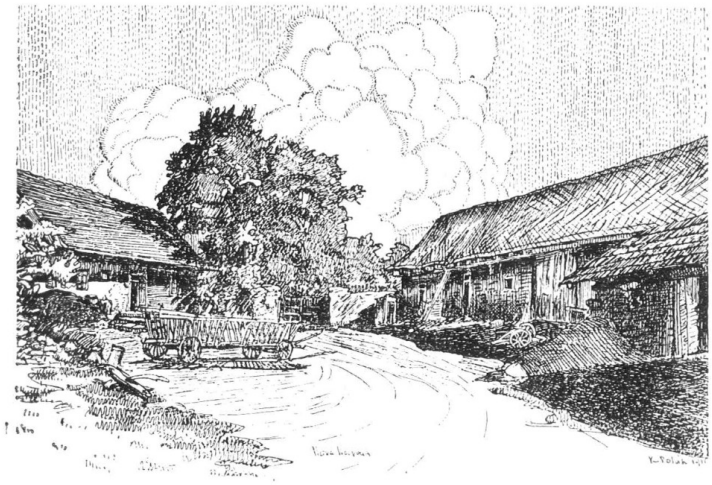

Obr.2 - Skránčická usedlost, kde prožil první roky života Rudolf Mayer.

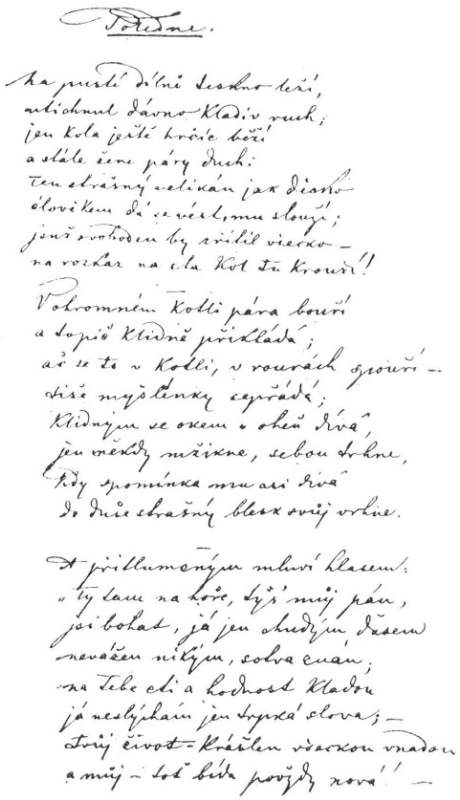

Poledne.

Na pustém dálném strmém leží,
utichnul dávno Kladiv ruch;
jen kola ještě hrůzně běží
a stále ženou páry duch:
ten strašný velikán jak diablo
člověkem dá se věčnému sloužit;
jenž svobodu by zvilil všecko –
na rozkaz na cla Kol tu krouží!

Vohromném Kotli pára bouří
a topič klidně přikládá;
až se to v Kotli, v rourách spouří –
tiše myšlenky cupřádá;
klidným se okem o oheň dívá,
jen občas mžikne, sebou trhne,
když vzpomínka mu asi dívá
do duše strašný blesk svůj vrhne.

A přillumeným mluví hlasem:
„Ty tam na hoře, tvůj můj pán,
jsi bohat, já jen chudým, děsem
nevážen nikým, solva cnan;
na tebe cti a hodnost kladou
já neslýchám jen tvrdá slova; –
tvůj život – kvetem všecken vnadou
a můj – toť bída povždy nová!“ –

Obr.3 - Mayerův rukopis básně Poledne.

Obr.4 - Hrob Rudulfa Mayera na hřbitově v Loučimi.

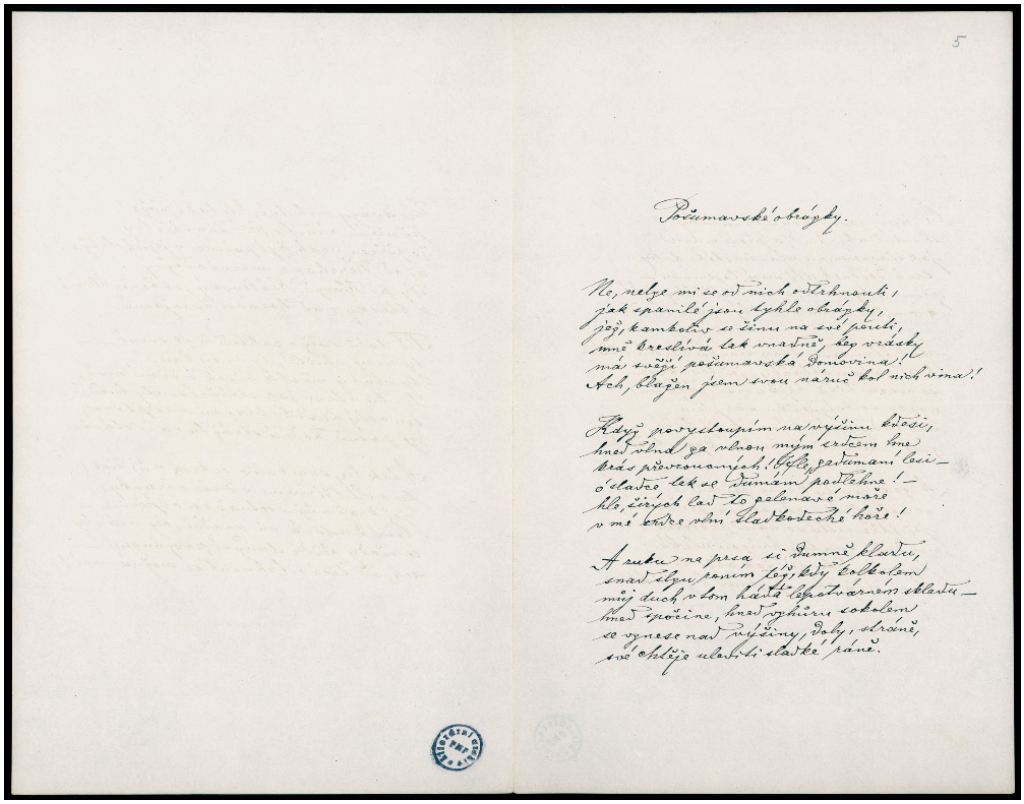

5

Pošumavské obrázky.

Ne, nelze mi se od nich odtrhnouti,
jak spanilé jsou tyhle obrázky,
jejichž kambolův se žíní na své poutě,
mně kreslívá tak vnadně, kdy vrátky
má svůj pošumavská domovina!
Ach, blažen jsem svou náruč kol nich vinal!

Když povystoupím na výšinu kdosi,
hned věnec ze vlnou mým vrátím mne
hrás přivrcovaných! Oči, pozůmaní lesi –
o slavě tak se dumám podtáhne! –
kdo, zirjoh last to polmavé moře
v mé srdce vění slavkovského hoře!

A zuku na prsa si dumně klaďu,
snad slyu paním tay, kdy kolbalem
můj duch v lon krásy čistovárném oblaďu –
hned počine, hned vyhíru sokolem
se vynese nad výšiny, doly, strání,
své chlíže ulaviti slavke páně.

UNIVERSITA PARDUBICE

Obr.5 - Pošumavské obrázky, rukopis básně Jaromíra Choda.

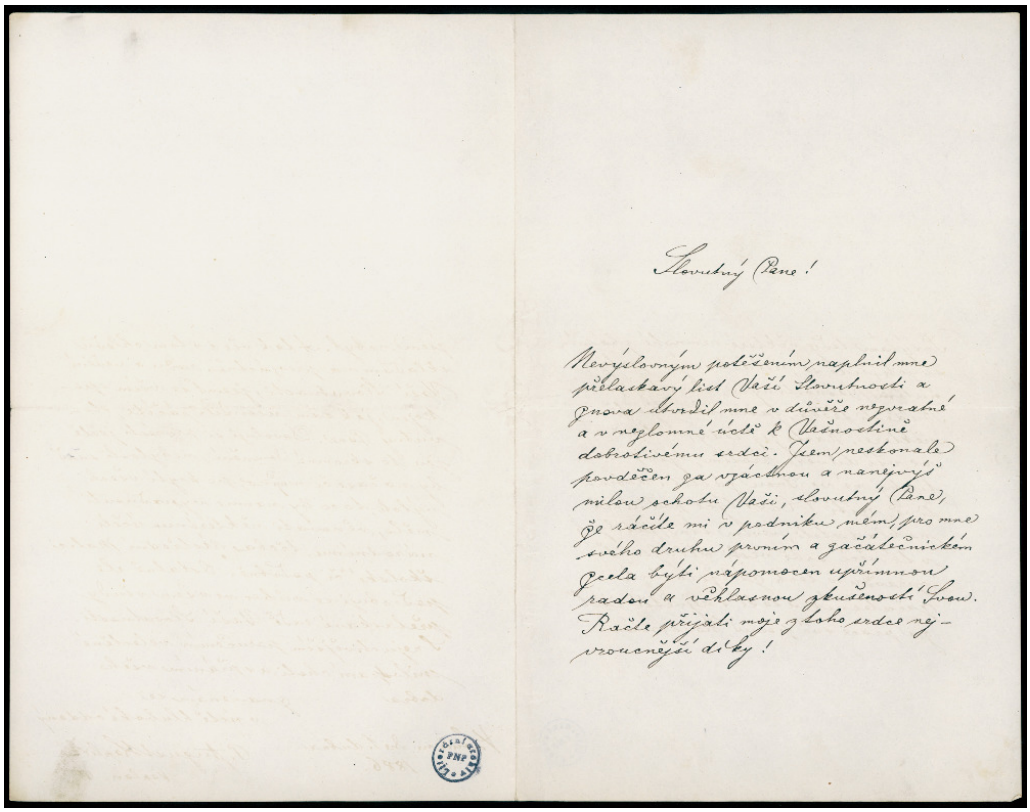

Slavný Pane!

Nevýslovným potěšením naplnil mne
pěkný Váš list Vaší Slavnosti a
znova utvrdil mne v důvěře nezvratné
a v neslomné úctě k Vašnostině
dobrotivému srdci. Jsem neskonale
povděčen za vzácnou a nanejvýš
milou schotu Vaši, slavný Pane,
že ráčte mi v podniku mém, pro mne
svého druhu prvním a začátečnickém
jsela býti nápomocen upřímnou
radou a věhlasnou zkušeností Svou.
Račte přijati moje z toho srdce nej-
vroucnější díky!

Obr.6 - Kaplického dopis básníku Adolfu Heydukovi.

Obr.7 - Hrob Augustina Kaplického (Jaromíra Choda) na hřbitově v Loučimi.

Miroslav Vejlupek (Čerchovský)

Strofou spřízněni

Augustin Kaplický

(Jaromír Chod)

a

Rudolf Mayer

Přebal a grafická úprava Jiří Homolka

Foto archiv autora a Památník národního písemnictví

Vydalo nakladatelství Miroslav Vejlupek – Čerchovský

v Horažďovicích, v listopadu 2015

Technická redakce Jiří Homolka

První vydání. Formát PDF

13 stran. 7,3 MB

ISBN 978-80-902618-6-0

© Miroslav Vejlupek (Čerchovský)